

KONCEPT · THE ARBITRARY THRESHOLD PROBLEM

Problém arbitrární hranice

Realita plyne. Statistika, medicína i právo přesto potřebují ostrý předěl — a tak ho někam nakreslí. Číslo pak rozhoduje o tom, co je objev, co nemoc a co trestný čin, aniž by pro jeho polohu existoval hlubší důvod.

Problém arbitrární hranice je označení pro spornou situaci, kdy je pro rozlišení dvou odlišných stavů, kategorií nebo jevů zvolena číselná či koncepční hranice bez hlubšího, objektivního nebo vědecky podloženého důvodu. V praxi jde často o zpochybnitelnou konvenci stanovenou na základě subjektivních pocitů nebo hrubých odhadů.

0,05

hladina významnosti, kterou statistika dělí objev od nálezů bez váhy. Byla zavedena na základě pouhé konvence a mezi odborníky je dlouhodobě sporná.

Tentýž problém v dalších oborech

Medicína a psychiatrie

Kdy se kontinuální fyziologický znak — krevní tlak, hladina testosteronu — stává patologickým? Kde přesně vytyčit bod, který dělí normu od poruchy či nemoci, a proč zrovna tam?

Filozofie: paradox hromady

Odebereme-li z hromádky písku zrnko, přestává být hromadou? Zjevně ne. V odebírání se ale dá pokračovat, až hromada nevyhnutelně zmizí. Paradox odhaluje meze logiky, která zná jen pravdu a nepravdu; jednoznačné řešení nemá.

DVĚ PROCENTA Z KONVENCE

Centrální banky cílí inflaci fiat měn a „ideální inflační míra“ se pohybuje kolem dvouprocentní hranice. Neexistuje však žádný ekonomický zákon, z něhož by plynulo, že 2 % jsou optimální. Dvouprocentní cíl je do značné míry institucionální konvence, nikoli přirozená konstanta.

Budova České národní banky. Snímek pochází z hesla Centrální banka. · VitVít, CC BY-SA 4.0

Neexistuje žádný reálný rozdíl v mentální zralosti člověka den před 18. narozeninami a den po nich.

Jedna koruna, jedno promile, jeden den

Právní systém se ze své podstaty potřebuje opírat o jistotu výkladu vymezenou binární hranicí — ano/ne, legální/nelegální. Realitu naproti tomu tvoří plynulé kontinuum, ve kterém je téměř nemožné identifikovat jasné předěly.

KDE SE ČÁRA KRESLÍ

● **Zákon** 4× Legální, nebo nelegální ● **Věda a měření** 1× Objev, norma, patologie ● **Peníze** 1× Cíl a daňový práh

p = 0,049 → objev

p = 0,051 → nic

Hladina významnosti vznikla konvencí. Proč by měla hranici tvořit právě ona, jasné není.

Příjem 50 000 Kč — bez daně

Příjem 50 001 Kč — daň

Rozdíl jediné koruny radikálně mění celý právní status subjektu.

0,49 ‰ za volantem

0,51 ‰ za volantem

Reálné ovlivnění alkoholem i schopnost řídit jsou z praktického hlediska identické. Totéž platí o rychlostních limitech.

Bolest 9 — právo zemřít

Bolest 8 — nikoli

Eutanazie podmíněná překročením konkrétní hodnoty na subjektivní stupnici bolesti.

Způsobilost k pohlavnímu styku od 12 let

...nebo až od 21 let

Nejnižší hranici mají Nigérie či Filipíny, nejvyšší Bahrajn. Táž otázka, skoro dvojnásobné číslo.

Plod ještě bez práva na život

Plod už s právem na život

Týdny od početí, první tlukot srdce, životaschopnost mimo dělohu — vždy výsledek arbitrární dohody.

Tři tradice, tři kritéria

Libertarianismus

Plošné věkové hranice často poškozují právě ty, které se zavazují ochraňovat: jedněm jsou práva odpirána navzdory pragmatické způsobilosti, jiným přiznána bez ohledu na reálnou připravenost. Palčivé je to tam, kde nepatrná odchylka rozhodne o rozdílu mezi uvězněním a svobodou. Řešením má být individuální posuzování — arbitři v polycentrickém právu nebo vlastní konvence dobrovolných komunit.

Liberalismus

Konvenčnost hranice sama o sobě není důvodem k jejímu odmítnutí. Právo má být obecné, veřejné a dostatečně určité, aby lidé mohli předvídat následky svého jednání a nebyli odkázáni na volnou úvahu úředníka. Práh proto chrání právní jistotu — ale vyžaduje veřejné odůvodnění, přiměřenost účelu a možnost revize, ne předstírání, že číslo pochází z přírody.

Utilitarismus

Nehledá metafyzicky správný okamžik, ve kterém se spojitá vlastnost mění v jinou kategorii. Ptá se, jaké pravidlo povede k nejlepším očekávaným důsledkům: kolik škody zabrání, kolik omylů vytvoří, kolik stojí jeho uplatňování. Práh může být ospravedlnitelný i jako praktická zkratka — žádné číslo tím ale nezískává nedotknutelnost.

Pravidlo, nebo standard

Pravidlo

Předvídatelné a stejné pro všechny, ale může být příliš široké, nebo příliš úzké.

Standard

Dovoluje lépe reagovat na okolnosti jednotlivého případu, hůř se ale předvídá.

Cena individuálního posuzování

V monopolizovaném státním právu administrativní, personální i finanční přetížení systému. V decentralizovaném a volnotržním prostředí by podle libertariánů fungovat mohlo.

K ČEMU TY POHLEDY JSOU

Nenahrazují hlavní výklad ani nerozhodují, zda je konkrétní hranice správná. Ukazují, podle jakých kritérií jednotlivé tradice posuzují potřebu pevných prahů a jejich důsledky.

CELÉ HESLO NAJDEŠ NA

[libertypedie.cz/wiki/Problém arbitrární hranice](https://libertypedie.cz/wiki/Problém_arbitrární_hranice)

Stav k revizi 3044 z 24. 8. 2026 · plakát vytvořen 27. 8. 2026

Obsah plakátu i hesla: CC BY-SA 4.0

